

На допомогу батькам

Батьківський катехізис, або Закони розумного організованого сімейного виховання школярів

1. Пам'ятайте, що навчання – один із найскладніших видів праці, а розумові сили й здібності дітей не однакові.
2. Не можна вимагати від учня неможливого. Важливо визначити, на що він здатен у даний час навчальної діяльності, як розвивати його розумові здібності.
3. Найпростіший метод виховання, що не вимагає ні часу, ні розуму – побити дитину й цим озлобити її чи зламати. Виключайте опіку, крик, насилля й командно-наказовий тон. Вони викликають протидію дітей, психічні травми, придушують бажання та інтерес, примушують шукати порятунку в обмані.
4. Розвивайте цікавість, інтелектуальні бажання, ініціативу й самостійність дитини в навчанні та в усіх її справах.
5. Пам'ятайте, що згідно з науково обґрунтованими нормами, над виконанням усіх домашніх завдань *учень першого класу* має працювати *не більше 1-ї години*,

2-го класу – 1,5 години, 3-х – 4-х класів – до 2-х годин, 5-х – 6-х класів – до 2,5 годин,

7-го класу – 3 години, 8-мі – 11-ті класи – 4 години.

1. Привчайте дітей користуватися годинником і не дозволяйте сидіти над виконанням домашнього завдання більше встановленого часу. Це відіб'ється на їхньому здоров'ї та розумовому розвитку.
2. Не примушуйте учня писати в чернетках, переписувати виконане ним завдання – це приводить до перевтоми, викликає відразу до навчання.
3. Не хвилюйтеся, якщо ваша дитина отримує не таку оцінку, як би вам хотілося.

По-перше - оцінка має виховну роль, а по-друге – це не остання оцінка.

1. Здоров'я дитини – крихка кришталева куля, а тримають її три атланти: спадковість, спосіб життя й середовище. Організуйте правильний режим життя, харчування й відпочинку дітей.
2. Організуючи різні ігри й види навчальних занять дітей, приділяйте увагу фізичному розвитку й особливо розвитку м'язів(пальців та рук). Від цього залежить почерк дитини, якість малювання, креслення, ігри на музичних інструментах
3. Обов'язково помічайте й заохочуйте, навіть мало помітні, успіхи дітей у навчанні й поведінці, використовуючи для цього слова похвали, поцілунки й різні види морального заохочення.
4. Батько і мати – найкращі вихователі, вони повинні впливати на поведінку своїх дітей навіть тоді, коли їх немає вдома.

Пам'ятайте, що дитина – дзеркало життя своїх батьків. Як у краплині води відбивається сонце, так у дітях відбивається вся організація життя сім'ї, працьовитість, духовне багатство й моральна чистота матері та батька.

ЗОЛОТІ ПРАВИЛА ВИХОВАННЯ ЩАСЛИВИХ ДІТЕЙ

Не марнуйте часу дитини.

Створивши сприятливе середовище, можна підвищити коефіцієнт розумового розвитку малюка на 25-30 одиниць чи, навпаки, знизити його на 50-80 одиниць, якщо життя дитини нудне, одноманітне, безрадісне.

Тому не гайте часу. У ранньому дитинстві мозок найкраще сприймає нове, накопичує знання. Пізніше засвоїти їх набагато важче.

Пильнуйте, щоб дитина не стала «телеманом». Телевізор, відео, як злі чарівники, здатні вкрасти в неї години, дні, роки. За соціологічними даними, малюк перебуває перед блакитним екраном у середньому 50 годин на тиждень. Отож, на час вступу до школи він витратив на сидіння біля екрану часу більше, ніж студент коледжу на чотирирічне навчання.

Перегляд телепередач гальмує в дітей розвиток лівої півкулі головного мозку. А вона визначає розвиток мовлення. Отож, з часом можуть виникнути ускладнення при спілкуванні. Телепередачам слід протиставити заняття спортом, музикою, читанням, корисною домашньою працею тощо.

Привчайте дитину до праці.

Певною мірою ви можете запрограмувати життєвий успіх своїх дітей. Отож, подбайте, щоб вони без примусу набули трудових навичок, допоможіть заповнити їхнє життя цікавими й корисними справами, що вимагають певних зусиль на шляху до успіху. Хай вчаться долати труднощі, переконуються, що можуть впоратися з будь-якою справою.

Але все це має бути цікавою, захоплюючою грою, а не важкою необхідністю.

Не робіть за дітей те, що вони можуть зробити самі.

Нехай все перепробують, нехай вчаться на власних помилках. Треба, щоб вони якнайчастіше брали участь у сімейних нарадах. Нехай якнайраніше привчаються робити щось для інших, зокрема те, що в них добре виходить.

Спілкуйтеся з дітьми ! якщо у важку хвилину ви опинитеся поруч як друг, дитина, можливо, довірить вам найпотемніше і прислухається до ваших порад.

Навчіть дитину спілкуватися.

Є шість умов, за яких у дитини виробляються корисні навички :

- щира любов до батьків (дає відчуття захищеності);*
- приязне ставлення до навколишніх (не лише до близьких та рідних);*
- зовнішня привабливість (одяг, манери);*
- можливість спостерігати правильне соціальне спілкування (поведінка батьків, учителів, ровесників);*
- висока самооцінка, а звідси – впевненість у собі ;*
- середній (як мінімум) запас слів, уміння підтримувати розмову.*

Будьте вимогливими.

Діти із високою самооцінкою, почуттям власної гідності, вмінням робити щось краще за інших виховуються, як правило, у сім'ях, де до

них ставлять високі вимоги : дотримуватися порядку в домі, організувати своє дозвілля, гідно поводитися.

Навчіть дитину шанувати сім'ю.

Щоб виростити ніжних і люблячих дітей, оточіть їх піклуванням, ласкою з перших днів життя.

Гармонійне сімейне життя – це насамперед рівноправність у стосунках, відповідальність перед коханою людиною, бажання робити для неї добро, ніжність та взаємна повага.

П'ять кроків, щоб стати кращими батьками

1. Давайте дітям приклад хорошої поведінки. Ніколи не забувайте: вони вчать, наслідуючи поведінку дорослих. У них відбивається вся організація життя сім'ї, працьовитість, духовне багатство і моральна чистота матері й батька. У кожній сім'ї є свої правила. Будьте послідовними у їх дотриманні. Діти можуть бути введені в оману, якщо одного дня правило виконується, а другого - відміняється.

2. Висувайте реальні вимоги. Запитуйте себе, чи відповідають вони віку дитини. Пояснюйте причину, чому потрібно їх дотримуватися, бо вимоги дорослих часто видаються дітям незрозумілими.

3. Дозвольте дітям брати участь у прийнятті рішень, особливо тих, які стосуються їх. Дослухайтеся до їхньої думки. Не сперечайтесь з дітьми про справи, які не мають великого значення. Дозволяйте їм зробити вибір: нехай самі вирішують, у що одягатися чи що їсти. Це допоможе запобігти виявам образи та непослуху з боку дитини. Вона не дорікатиме, що ви її постійно контролюєте.

4. Обирайте виховання без паска та крику. Покарання, а поготів несправедливі, не допомагають дитині виробити навички самоконтролю і поваги до себе та інших, провокують агресивність, озлобленість, жорстокість. Відчувши, що втрачаєте контроль над собою і можете накричати на дитину, образити, принизити чи вдарити її, залиште дитину на кілька хвилин, порухайте до десяти й заспокойтеся. Прагніть до компромісу у спілкуванні зі старшими дітьми, а з меншими - використовуйте тактику переведення уваги. Якщо ви змушені сказати дитині щось неприємне, подумайте, яким

чином ви сказали б це дорослому. Вибачайтеся, якщо вчинили неправильно по відношенню до дитини. Хваліть і заохочуйте її за добрі справи.

5. Не пропустіть випадків, коли батьки повинні втрутитись. Ось кілька з них:

- погіршення успішності дитини;

- різка зміна в поведінці - дитина погано спить, дратівлива;

- у сина або доньки з'являється апатія, якої ви не спостерігали, вони замикаються у собі. Якщо діти перестали розповідати про свої справи, значить, бояться поділитися з вами. Поспілкуйтесь з батьками їхніх друзів - можливо, вони підкажуть, у чому справа;

- ви помітили тривожні симптоми в сина чи доньки, характерні для тих, хто вживає наркотики: червоні очі, часті кровотечі з носа, погана координація рухів, зміни настрою, безпричинний сміх або плач. Зверніться з дитиною до шкільного психолога або лікаря. Не гайте часу. Інакше може трапитися біда.

Читання. Поради батькам

Вирішується питання, чи буде ставлення читача до книги активним чи пасивним. Відзначимо, що в наші дні, коли школа переорієнтується з пам'яті на мислення, роль книги незмінно зростає. А читають сучасні діти все менше й менше. Це пов'язано з жорсткою конкуренцією ТБ і комп'ютера, з тим, що нові сучасні книги не завжди доступні. Кожна книга повинна прийти до дитини в певному віці, інакше дружба з нею не відбудеться.

Досвід показує, що сучасні діти читають мало. Це веде до низької техніки читання. Немає необхідного оптимального читання, немає скорочитання..

Дитині-школяру необхідне оптимальне читання. Це читання зі швидкістю розмовної мови, тобто в темпі від 120 до 150-ти слів за хвилину. Саме до такої швидкості пристосувався за багато століть артикуляційний апарат людини, саме при цій швидкості досягається

краще розуміння тексту.

Диктори телебачення широко варіюють свою швидкість читання - у межах від 90 до 170-ти слів за хвилину при середньому читанні 130 слів за хвилину. Випускник початкової школи за нормативами повинен читати 90 слів за хвилину. Це не збігається з оптимальною швидкістю розмовної мови.

За оцінками психологів, на успішність дитини у школі впливає 200 факторів. Існує фактор номер один - швидкість й усвідомленість читання.

Досвідчені вчителі відзначають: у 6-8-х класах успішно встигаючими в основному були ті, хто наприкінці початкового навчання читав 130-170 слів за хвилину, учнями із середнім рівнем навчальних досягнень - 100-140 слів за хвилину, а з низьким - 80-90 слів за хвилину.

При низькій швидкості читання учню старшої школи і 24-х годин не вистачить, щоби прочитати все з домашнього завдання. Таким чином, він приречений на низький рівень успішності. Швидко читають зазвичай ті учні, які читають багато. У процесі читання вдосконалюються оперативна пам'ять і стійкість уваги. Від цих двох показників залежить розумова працездатність.

Діти мають різний темперамент. Холерики, як правило, вимовляють 150 слів за хвилину, сангвініки - 130 слів за хвилину. А ось флегматики та меланхоліки на рівень 120 слів за хвилину навряд чи вийдуть. Але природа розпорядилась так, що більшість наших учнів є холериками та сангвініками.

Отже, школяру необхідна оптимальна швидкість читання. Як її досягти? Треба розбудити інтерес до читання. Тут важлива спільна робота вчителя, батьків і бібліотекаря. Книги, запропоновані дітям для додаткового читання, повинні суворо відповідати віку дитини. Для кожного віку є рекомендаційні списки літератури «Що читати дітям?». Вони є майже в кожній дитячій бібліотеці.

Часто батьки пишаються тим, що діти читають «дуже товсті книги». Це книги для дорослих. Від них користі молодшому школяру не буде. Діти читають поверхово, уловлюють лише основний зміст книги. Таке читання веде до звички пропускати описи природи, характеристики героїв тощо. А буває, читання дитиною книги для дорослих веде до лиха.

Хлопчик в 11 років прочитав книгу «Брестська фортеця» з описом життя захисників цієї фортеці. У дитини була тривала депресія. Стежачи за читанням дітей, треба прагнути до того, щоби книги були різноманітної тематики: пригоди, казки, розповіді про тварин, про музику тощо.

У вихованні любові до книги в дітей молодшого шкільного віку має значення наявність хороших дитячих книг удома. Це дасть можливість обмінюватись книгами з товаришами, обговорювати їх. Дуже добрий прийом, коли дорослий починає читати книгу вголос. На цікавому місці зупиняється, а далі читає дитина. Тому що всім хочеться знати, що відбудеться з героями далі.

За програмою у школі вивчаються певні твори. Можна удома вечорами читати ці твори цілком уголос усією родиною по черзі.

Батьки повинні подбати про те, щоби дитина знала прізвище автора й

назву книги. Треба поговорити про те, які книги цього автора вже знайомі дитині.

Для молодших школярів велике виховне значення має розглядання ілюстрацій у книзі. Ілюстрації допомагають зрозуміти та запам'ятати прочитане.

Треба намагатись, щоб діти розповідали про прочитане, а дорослі жваво цікавилися сюжетом книги. Тривалість домашнього колективного читання - не більше 40 хвилин. Читання вголос - корисне тренування для дітей, вони звикають читати голосно, виразно, чітко.

Добре, якщо для дитини виписали дитячий журнал. Їх і зараз друкується чимало. Діти будуть чекати зустрічі з книгою. Виховання інтересу до читання легше проходить у тих родинах, де дорослі самі люблять читати.

Як же дитина повинна читати книгу?

Треба привчити дітей починати читання з обкладинки та титульної сторінки книги. Треба привчити дітей берегти книгу. Її не можна кидати, рвати, малювати на ній, загинати кути сторінок, вирізувати з неї картинки. Особливо акуратно діти мусять ставитись до бібліотечної книги. Її треба обернути в чистий папір і, прочитавши, здати в точно визначений строк.

При читанні треба дотримуватись основних правил гігієни читання:

очі треба берегти, тому не можна читати при слабкому освітленні;

лампа повинна бути з боку лівої руки дитини, і світло від неї не повинно падати в очі;

при читанні варто давати короткий відпочинок очам;

не можна читати лежачи.

Як домогтись оптимальної швидкості читання?

Наводимо кілька практичних порад для батьків молодших школярів.

1. Важлива не тривалість, а частота тренувальних вправ. Пам'ять людини налаштована так, що запам'ятовується не те, що постійне, а те, що миготить: тобто то є, то немає. Тому всі тренувальні вправи треба проводити короткими порціями, але зі значною частотою. Не можна казати: «Поки не прочитаєш, із-за столу не виходь». Для першокласника достатньо домашнього тренування трьома порціями по п'ять хвилин.

2. Читання, що дзижчить, було основним елементом при навчанні у школі В. Сухомлинського. Це таке читання, коли дитина читає вголос, напівголосно, зі своєю швидкістю протягом п'яти хвилин.

3. Добрі наслідки дає читання перед сном. Останні події дня фіксуються емоційною пам'яттю, й вісім годин сну людина

знаходиться під їх впливом. Ще 200 років тому казали: «Студент, науками живучий, учи Псалтир на сон прийдешній».

Часто ми радимо дитині прочитати вірш на ніч і книгу покласти під подушку. Ця рекомендація означає одне: останнє враження дня залишається в пам'яті на всю ніч.

4. Якщо дитина не любить читати, то їй необхідний такий режим читання, що щадить: дитина прочитає 1-2 рядка й одержує короткочасний відпочинок. Таку можливість дають книжки з великими картинками й одним-двома реченнями внизу.

5. Розвиток техніки читання гальмується через слабку оперативну пам'ять. Дочитавши до четвертого слова, учень уже не пам'ятає перше. Професор І. Федоренко рекомендує такі вправи: багаторазове читання, читання будь-якого тексту в темпі скоромовки, виразне читання з переходом на незнайому частину.

6. Вправа «Блискавка» полягає в чергуванні читання в комфортному режимі з читанням на максимально доступній швидкості. За командою «Блискавка» дитина читає із прискоренням протягом 20 сек спочатку, потім тривалість збільшити до двох хвилин.

7. Вправа «Буксир». Дорослий читає зі швидкістю, доступною дітям, а діти намагаються читати про себе, стежити та встигати за дорослим. Перевірку проводити шляхом раптової зупинки.

8. Вправа «Хто швидше?». На столі лежать картки зі статтею. Треба знайти конкретну пропозицію в одній із карток, ковзаючи по тексту.

9. Вправа «Губи» використовується з метою чіткого розмежування дітьми читання про себе та читання вголос, а також активного зовнішнього промовляння при читанні. За командою «Читати про себе» діти прикладають палець лівої руки до щільно стиснутих губ.

Таким чином, батьки можуть вибрати одну з форм або чергувати дані форми та методи роботи, щоби постійно підтримувати читацький інтерес молодшого школяра.

Вихованню любові до читання, розвитку читацьких навичок сприяють конкурси кращих читців, оглядові уроки позакласного читання, колективні відвідування бібліотеки, конкурси ілюстрацій до прочитаних книг, створення «відеофільму» до книги, складання кросвордів, тестів до розповіді, повісті тощо.

Літературні свята, в яких беруть участь усі члени родини, мають велике виховне значення.

Як виховати в дитині креативність?

Не так давно в наш словниковий запас міцно влилося модне слівце "креативний". Зазирнувши до Вікіпедії, знаходимо трактування цього слова. Креативність (від англ. Create - творити) - творчі здібності індивіда, що характеризуються готовністю до створення принципово нових ідей, що відхиляються від традиційних або прийнятих схем мислення і що входять в структуру обдарованості як незалежний фактора, а також здатність вирішувати проблеми, що виникають всередині статичних систем.

Згідно з А. Маслоу - це творча спрямованість, природжено властива всім, але втрачаємо більшістю під впливом середовища.

Тобто креативність - це здатність шукати абсолютно нові рішення і дивитися на світ незашорені свіжим поглядом. Фонтанувати ідеями і придумувати нові концепції. Зрозуміло, чому роботодавці так цінують креативність в співробітниках, охоче просуюючи їх службовими сходами і високо оцінюючи в усіх сенсах їхню працю.

Кожен з батьків мріє про успішність своєї дитини. І можна припустити, що якщо ми будемо розвивати у своїй дитині творче начало, то тим самим посприяємо його подальшій успішності в житті. Як же це зробити? Для початку розглянемо найпоширеніші помилки, які роблять батьки, прагнучи розвинути в дитині творчі здібності.

Перша і найпоширеніша помилка - спроба діяти за шаблоном . У магазинах продається величезна кількість так званих "наборів для творчості", де дитині по готовому трафаретом пропонується створити виріб. Батьки охоче купують ці набори. Старанність, посидючість, здатність виконувати завдання - саме для цих цілей повинні служити ці товари, а зовсім не для розвитку творчого початку.

Чому? Ще раз звертаємося до Вікіпедії. Творчість як дух свободи людини; свобода як творчість духу людини; дух як свобода творчості людини. Основний критерій, який відрізняє творчість від

виготовлення (виробництва) - унікальність його результату. Результат творчості неможливо прямо вивести з початкових умов.

Керуючись цим визначенням, легко здогадатися, що трафарети не мають ніякого відношення до дитячої творчості. Їх можна використовувати, безперечно, але зовсім для інших цілей і розвитку інших якостей (старанність, ретельність, здатність діяти за завданням - ці достоїнства в школі обов'язково стануть у нагоді малюку!).

Друга поширена помилка - наші заборони на спроби малюка творити . Ми боїмося брудного одягу, брудного підлоги, стін, зайвої прання і прибирання. Найлегший спосіб уникнути зайвого клопоту - зробити своїй майстерні ванну кімнату. Тому що обмеження у просторі зашкодять дитині отримати справжнє задоволення від малювання, ліплення і т.д.

Третя помилка - наша боязкість активно включитися в процес . Але ж для дітей саме батьки є прикладом для наслідування! Не бійтеся пробувати. Цінителем буде ваш малюк, а він просто не зможе критично ставитися до ваших творів.

Як же розвинути в дитині творче начало? По-перше, потурати його фантазіям . Він розповідає, що у нього в кутку живуть маленькі гномики, і просить вас допомогти йому їх погодувати? Не варто звинувачувати його у брехні, зневажливо кажучи: "Ну що ти вигадуєш!". Нехай гномики живуть, вони вам не заважають. Це не брехня, це гра, казка.

активно включається в процес. Разом побудуйте будиночок для гномів, придумайте їм імена, зшийте одяг, придумайте цілу історію. Ви не помітите, як самі захопитесь, і казка буде обростати все новими й новими подробицями. Ваш малюк буде щасливий, а ви зарядитесь гарною, позитивною енергією.

Творіть разом з малям . Візьміть до рук шматок пластиліну. Уявіть. Що всередині пластиліну живе ... наприклад, прекрасний лебідь. Вам треба його звільнити. Розкажіть це вашій дитині. Він буде заворожено стежити за тим, як під вашими пальцями зі звичайного бруска вимальовуються контури прекрасної птиці. Нехай це буде кострубато, нехай ви ніколи не ліпили, але в очах сина чи доньки ви побачите безмірний захоплення, а себе знайдете на тому, що весь тягар минулого дня кудись зникають і стають примарно-далекими.

Малюйте разом . Малюйте чим завгодно - пальцями, кистю, валиком, губками.. Ніколи не вимагайте від малюка малювання за заданою схемою. Відомі дитячі психологи, що спеціалізуються з арт-терапії, стверджують, що до 10 років не можна навчати дітей техніці Це зашкодить розвитку величезного творчого потенціалу.

